

Jan Timmers

De huizen op Boekent

Na artikelen over boerderijen in de Broekstraat en de Kromstraat in de vorige nummers van Gemerts Heem is er nu aandacht voor de huizen in het resterende deel van de buurtschap Boekent. Dit is een van de oudste buurtschappen van Gemert. De naam Boekent komt nu alleen nog voor als straatnaam voor een stuk van de doorgaande weg van Gemert naar De Mortel, tussen de Oudestraat en de Zandstraat.

In de middeleeuwen werd de naam Boekhout gebruikt voor de gehele buurtschap, die daar ontstond bij het kruispunt van een aantal oude wegen. De naam Boekhout veranderde langzaam aan in Boekent, zoals ook de namen Lieshout en Stiphout in de volkstaal veranderden in Liessent

en Stippent. In de middeleeuwen stonden er al meerdere hoeven in deze buurtschap¹.

De Mughof, later De Roskam (Boekent 3)

De oudst bekende eigenaar van de Mughof is Hendrik Ansem Goossens omstreeks 1450. Hij

De situering van Boekent, rechts op het kaartje gaat richting De Mortel en links richting centrum van Gemert. (Kaartje OpenStreetMap)

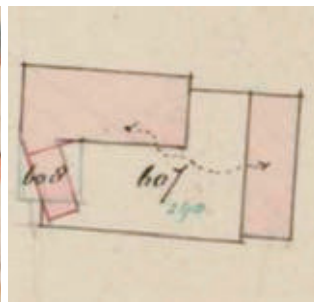

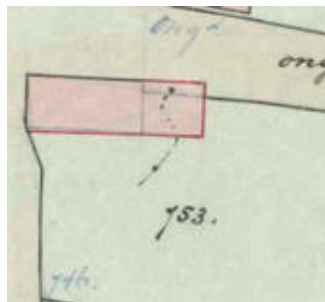
De Mughof, Boekent 3 anno 2023.

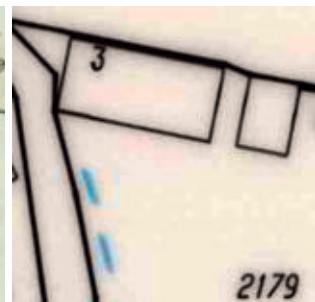
1832
(kadasterkaart)

1881 (hulpkaart G25)

1911 (hulpkaart G48)

1990 (hulpkaart H253)

verkoopt de Mughof aan zijn nicht Katelijm, dochter van Goossen Ansem Goossens. Zij en haar man Henric Gerit Heyn Arts verkopen de Mughof in 1482 op hun beurt aan haar broer Maas (Thomas). In 1501 is Thijs de Scheper eigenaar. In het landboek van 1717 staat de Mughof geregistreerd onder nummer 2013 met als eigenaar

Nelis Peter Tielemans. Hij kan zijn schulden niet betalen en op last van het Armbestuur wordt het pand in 1743 verkocht aan Christiaan Simon Penninx. Christiaan is dan al eigenaar van De Blauwe Kei ertegenover (Kromstraat 1), net als zijn dochter en kleinzoon. De herberg in de Blauwe Kei wordt door één

van deze eigenaars verplaatst naar de Mughof. Dat moet vóór 1816 zijn gebeurd. De herberg krijgt de naam De Roskam en de naam Mughof verdwijnt daardoor.

Het pand op Boekent 3 wordt daarna steeds aangeduid met De Roskam. Christiaan Jan van de Ven, kleinzoon van Christiaan Simon Penninx, verkoopt het pand in 1816 aan Antonie Andries van Kessel, die bij de invoering van het kadaster in 1832 nog steeds eigenaar is.²

Op het kadastraal perceel G240 staan in 1832 twee woningen, een schuur en een bakoven. De zuidelijke aanbouw aan het hoofdgebouw is een afzonderlijke woning.

In 1866 wordt weer een Antonie van Kessel eigenaar van het geheel en hij staat geregistreerd als tapper op Boekent in café De Roskam. In 1881 wordt de woning in de zuidelijke aanbouw vervangen door nieuwbouw, maar blijft een afzonderlijke woning. Het geheel wordt in 1902 verkocht aan Peter Panhuizen.

In de periode 1904-1906 wordt de schuur gesloopt en het hoofdgebouw wordt opnieuw opgebouwd, zonder de zuidelijke aanbouw. In 1909 wordt Adrianus van Kessel eigenaar en in 1911 wordt de boerderij een stuk verlengd in oostelijke richting. In 1932 komt alles in handen van de familie Wassenberg.

Het verlengstuk van de boerderij wordt dan weer verbouwd tot een losstaande schuur. Het is de situatie zoals die nu nog bestaat.

Inmiddels is het gehele pand intern verbouwd tot woonhuis en heeft het in een gevelsteen weer de naam Mughof teruggekregen.

Ter Ynde (Boekent 7-9)

De hoeve Ter Ynde is tot 1421 eigendom van de Duitse Orde. In dat jaar geeft commandeur Ywan van Cortenbach het belangrijkste deel van de hoeve in erfpacht aan Johan van Leenen. Jaarlijks moet aan de Commanderie worden geleverd: 6 1/2 mud rogge en 4 vaten raapzaad, naar de maat van Gemert te betalen op 2 februari, en 12 el vlaslaken, 6 maten boter, 100 eieren, 8 jonge hoenders te betalen op Pinksteren. Verder 8 voeder turf te leveren als het droog is.³

In 1482 komen we als eigenaars de kinderen van wijlen Joorden van de Spijker tegen. Diens zoon Henric Joorden Wouter van de Spijker verkoopt in 1512 de boerderij aan Dirk van Zeeland, alias Van de Wau. De hoeve blijft daarna meerdere generaties in bezit van de familie Van Zeeland. In de administratie van de Duitse Orde lezen we dat omstreeks 1700 aan het goed Ter Ynde liefst elf erfpachten verbonden zijn. Eén van die erfpachten moet worden betaald door Joost Verbeeck als eigenaar van een huis, schuur, hof, dries en landerijen, groot drie lopense en 9 roeden, zoals Jan Martens het dan in huur heeft.⁴ Joost heeft het bezit verworven als man van Maria van Hautert, die het heeft verkregen van haar ouders Jan Wouter van Hautert en Luijtgard van Zeeland. In 1717 is de weduwe van Joost eigenaar en zij wordt opgevolgd door Jan Hendrik van de Vondervoort. In 1832 is de boerderij nog steeds in bezit van de familie Van de Vondervoort. In de volksmond staat het pand bekend als Ter Ingen Hoef. In 1832 is het gebouw een zogenaamde hoekgevelboerderij. Het is een hallenhuis, waarvan het woongedeelte in de lengterichting is uitgebouwd,

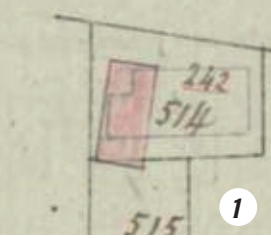
Boekent 9 en 7 op de plaats van het historische goed Ter Ynde, in de volksmond Ter Ingen Hoef.

Achtereenvolgende eigenaars van Ter Ynde vanaf 1832

Eigenaar	periode
De erven Jan Hendrik van de Vondervoort	1832-1839
Godefridus van Melis	1839-1871
Arnoldus Wassenberg	1871-1879
Albert van Kessel	1879-1907
Johanna Verbakel, wed. Albert van Kessel	1907-1909
Adrianus van Kessel	1909-1941
Johan van Melis, man van Petronella van Kessel	1941-1943
Johan Megens	1943-1952
Johannes van Moorst	1952-1964
familie Bevers	Vanaf 1964

maar niet over de volle breedte. Door die verlenging is een hoek ontstaan in de voorgevel van de boerderij. Die hoekgevelboerderij is in 1848 ge-

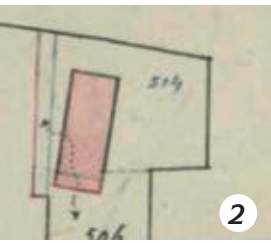
sloopt en vervangen door een boerderij die met de voorgevel naar de weg stond. In 1880 maken de eigenaren het stalgedeelte van die boerderij

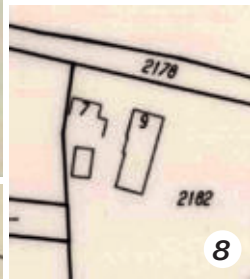
1

7

2

8

3

4

5

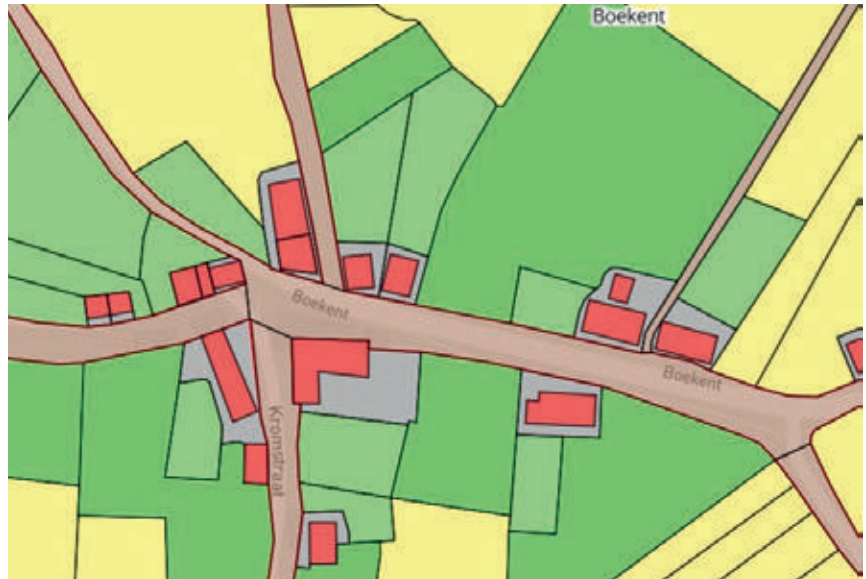
6

een stukje langer en in 1891 wordt het woongedeelte flink uitgebreid, terwijl tegelijkertijd een nieuwe losstaande schuur is gebouwd. Die schuur wordt in 1898 verplaatst naar achter op het erf. Nadat in 1904 een bakhuis wordt toegevoegd, wordt de schuur gesloopt in 1911.

In 1944 worden de boerderij en het bakhuis gesloopt en komt er nieuwbouw in 1946. Er wordt verbouwd en bijgebouwd in 1948 en 1955. In 1964 wordt de familie Bevers eigenaar en er wordt een houten bungalow bijgebouwd op Boekent 7. Onlangs is de houten bungalow vervangen door nieuwbouw.

1. 1848 (hulpkaart G5)
2. 1880 (hulpkaart G22)
3. 1891 (hulpkaart G37)
4. 1898 (hulpkaart G41)
5. 1904 (hulpkaart G44)
6. 1911 (hulpkaart G48)
7. 1948 (hulpkaart G67)
8. 1990 (hulpkaart H254)

Fragment van de kadasterkaart van 1832 van Boekent.
(www.historischegeografiebrabant.nl)

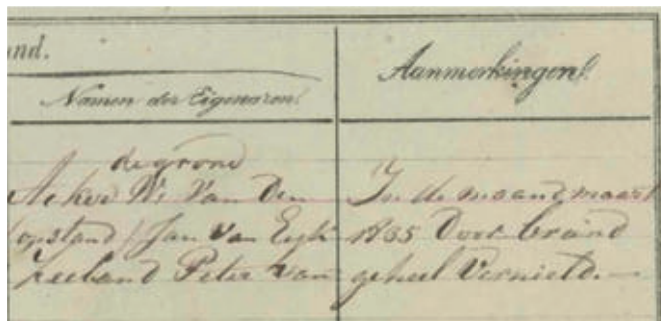
Rechts Boekent 16 en gaande naar links Boekent 12, 10 en 6.

Boekent 16

Tegenover Boekent 9, aan de noordkant van Boekent, staan in 1832 twee boerderijen met daartussen een steeg naar de akkers erachter. De boerderijen op de percelen E58 en E59 zijn beide afgebrand in maart 1835. Beide boerderijen zijn opnieuw opgebouwd. De oostelijke boerderij was van Peter van Zeeland, die het pand op de

oude plaats herbouwde. De boerderij wordt later verkocht aan het armbestuur, dat het in 1880 verbouwt tot drie woningen. Het geheel wordt in 1927 verkocht aan Johannes Bevers, die de woningen in 1931 heeft gesloopt. Het perceel wordt niet opnieuw bebouwd.

Bij de westelijke boerderij hebben we een bijzondere situatie. Het pand was eigendom van Jan van Eijk, maar de ondergrond was van W. van den Acker; twee verschillende eigenaren dus. Na de brand wordt de boerderij op het naastliggende perceel herbouwd. Het wordt een boerderij met de kop naar de weg.

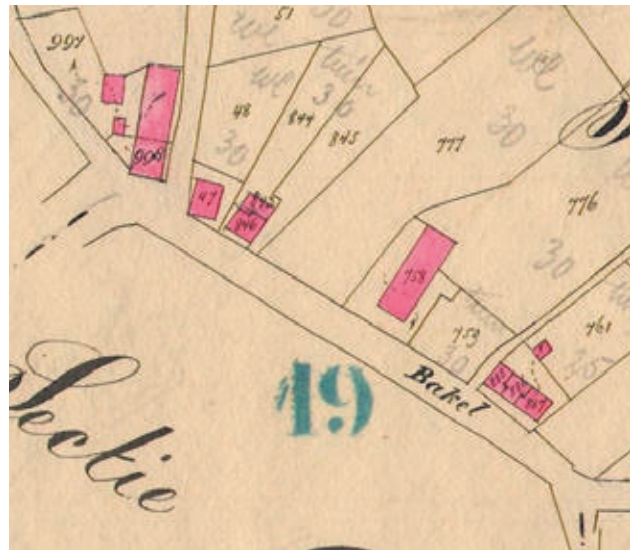
Opmerking op de kadastrale hulpkaart E2 over de brand van 1835.

De nieuwe situatie (links) en de oude situatie (rechts) na de brand van 1835. (hulpkaart E2).

Deze boerderij, gebouwd in 1835, brandde af in 1974 en werd vervangen door het huidige woonhuis op adres Boekent 16.

Kadaster van de noordkant van Boekent in 1880. Van links naar rechts zien we eerst de boerderij op de hoek van de Oudestraat-Dribbelheidseweg, dan de panden op de huidige percelen van Boekent 4, Boekent 6 en Boekent 16; tenslotte de drie woningen van het armbestuur, die in 1931 zijn gesloopt.

Van links naar rechts: Boekent 6 met daarachter Boekent 8, Boekent 10 en Boekent 12 (deels).

Boekent 10, 12 en 14

In 1931 worden op een tot dan toe onbebouwd perceel twee woningen gebouwd. Na de bouw zijn ze alleen aan de achterzijde uitgebouwd. Het

Nieuwbouw in 1931 van Boekent 10 en Boekent 12 (hulpkaart E127)

zijn de woningen op de huidige adressen Boekent 10 en Boekent 12. Achter nummer 12 verschijnt later Boekent 14.

Boekent 6-8

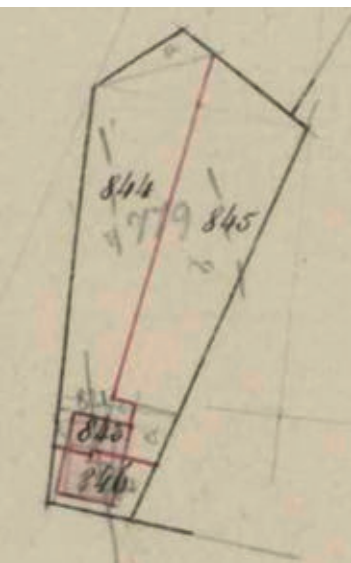
In 1832 is Jan Cornelis van Duijnhoven de eigenaar van een huis op perceel E49 en van het daarnaast gelegen perceel. Gerit Panhuizen is de volgende eigenaar en hij splitst het pand in 1866 in twee woningen. In 1872 verkoopt hij de woning aan de straatzijde aan Peter van Oorschot. Dit is de voorganger van Boekent 6. De woning in de achterzijde van het pand (later Boekent 8) wordt eigendom van Johannes Hoevenaars.

In 1896 worden de twee woningen vervangen

Boekent 4 en links er aan vast Boekent 2.

door nieuwbouw. Het worden dan twee losstaande woningen, die niet naast, maar achter elkaar staan. Beide woningen worden in 1922 en in 1933 door Adrianus

Nieuwe situatie in 1872 na splitsing van een pand in twee woningen, de latere adressen Boekent 6 en Boekent 8 (hulpkaart E28).

van den Boogaard gekocht. In beide woningen wonen later zonen van hem.

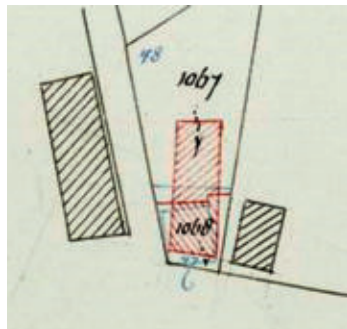
Boekent 2-4

In 1832 is Bartholomeus Douven de eigenaar van het pand op de hoek van Boekent en Dribbelheitsweg. De Dribbelheitsweg is een oude verbindingsweg, die eeuwenlang de naam Schenkstraat draagt. Sinds de aanleg van de Oost-Om wordt alleen het gedeelte bij visvijver Dribbelei nog Dribbelheidseweg genoemd. Het korte resterende stuk aan de kant van Boekent is in feite opgeheven en heeft geen eigen naam meer.

De hoek Boekent-Schenkstraat is al eeuwenlang bebouwd. In 1834 wordt de familie Van Rooij

Dribbelheidseweg 36, nu Boekent 2, zoals het er in 1976 uitzag. Het naastliggende pand op de hoek Dribbelheidseweg-Boekent (De Roskam) was toen al gesloopt. (Foto Collectie heemkundekring)

1889 (hulpkaart E69)

1896 (hulpkaart E81)

1924 (hulpkaart E119)

eigenaar van het pand op de hoek. Daarna de familie Kolenburg. In 1889 wordt er een geheel nieuw pand gebouwd, dat dan uit drie woningen bestaat op twee kadastrale percelen (E1067 en E1068). In 1896 en ook weer in 1924

wordt de indeling van het pand gewijzigd. In 1929 worden het weer twee woningen. In 1952 wordt de noordelijke woning door Jan Kolenburg verkocht aan de familie Berkers. Het heeft dan adres Dribbelheidseweg 36; nu is het Boekent 2.

Café De Roskam van Christianus Peeters op Boekent in 1955, nu Boekent 4. (Foto Collectie heemkundekring)

De kadastrale situatie op Boekent in 1982. Van links naar rechts Boekent 4, op de hoek Boekent-Dribbelheidseweg; daarnaast Boekent 6 met daarachter (niet getekend) Boekent 8; daarnaast Boekent 10 en Boekent 12 met erachter nummer 14.

Het zuidelijk pand is in 1924 eigendom van Willem Vermulst, gehuwd met Johanna Kolenburg. Willem Vermulst verhuurt het in 1926 aan Leen van de Wijngaard, die daar café De Roskam gaat exploiteren. Het café wordt in 1931 overgenomen door Christianus Peeters. Café De Roskam wordt in 1947 tijdelijk de eerste landbouwschool van Gemert. Als in 1955 Christianus Peeters overlijdt, wordt het café gesloten.⁵

Oudestraat 116-118

Op de hoek Oudestraat-Dribbelheidseweg staat al eeuwenlang een boerderij. Lange tijd woont er de familie Verhofstad. Op de toegangswegen naar de buurtschap Boekent staan in het verleden hekken om het 'pleintje' af te kunnen sluiten. Die

In 1877 werd de boerderij verlengd en werd er een schuur en bakhuis bij gebouwd (hulpkaart E32).

hekken worden 'ynden' genoemd. Zo staat er een hek aan de zuidkant bij het goed Ter Ynde (Boekent 9), genaamd de Kranebraken Ynde. Het hek op de Oudestraat bij de smederij op de hoek met de Broekstraat, wordt de Smisse Ynde genoemd. Ook de Dribbelheidseweg, destijds nog Schenkstraat genoemd, kan middels een hek worden afgesloten.

De bewoners van de boerderij op de hoek Oudestraat-Schenkstraat hebben de plicht om dat toegangshek te onderhouden. Aart Hendrik Verhofstad raakt in conflict met het dorpsbestuur, omdat hij in 1735 niet aan die onderhoudsplicht voldoet. Na de nodige discussie en trouwtrekkerij

worden de bezittingen van Aart Verhofstad op last van het dorpsbestuur publiek verkocht en met de opbrengst wordt in 1737 een nieuw hek gemaakt en geïnstalleerd.⁶

In 1832 is Simon Renier Pennings eigenaar van het pand op de hoek Oudestraat-Dribbelheidseweg. In 1839 gevolgd door de familie Geerts. Er wordt in 1877 een schuur en bakhuis bij gebouwd en de boerderij wordt wat verlengd, maar verder verandert er weinig tot 1931. Dan verkoopt de familie Geerts alles aan Lambertus van Gerwen en die bouwt vervolgens op een aanpalend perceel een nieuwe boerderij, thans Oudestraat 116. De oude boerderij is verdeeld in twee huizen. Een van de kamers van de oude boerderij wordt gebruikt als een kleine kruidenierswinkel.⁷ In de jaren '50 van de vorige eeuw wordt ze gesloopt en in 1962 wordt er een nieuwe woning gebouwd, thans Oudestraat 118.

Noten:

1. De belangrijkste bron voor de gegevens in dit artikel uit de periode na 1832 is het archief van het kadaster. Genoemde jaartallen zijn zogenaamde dienstjaren; in het genoemde dienstjaar was voor het eerste belasting verschuldigd over de nieuwe situatie. Het jaar waarin de verandering werd gerealiseerd was dus altijd minstens een jaar eerder. Een andere bron is het zogenaamde Landboek uit 1717. Het staat als Gemertse Bronnen nummer 3 op de website van de heemkundekring.
2. De historische gegevens zijn ontleend aan de uittreksels van de schepenprotocollen van Gemert, samengesteld door Ad Otten.
3. Uitgifte in erfpacht van het goed Ter Ynde: AKDOG inv nr 659, regest 183, dd 9 febr 1421. Gemertse Bronnen 12d op de website van de heemkundekring.
4. Peter van de Elsen, Goederen van de Duitse Orde, Gemerts Heem 1982, nr 2, blz 50 e.v.
5. Jan Winkelmolen, In Gimmert hebbe ze 'm gaër, 100 jaar Gemertse cafés in woord en beeld, Gemert in Beeld nr 15, blz 23 en 24; Peter van den Elsen, Het land van de Boerenapostel, Gemert in Beeld nr 6, blz 29-30.
6. Jan Timmers, Onderhoud van het 'hekken' aan de Schenkstraat, Gemerts Heem 1984, nr 3.
7. Mededeling Drieka van Thiel.